

KİTAP İNCELEMESİ / BOOK REVIEW

Sosyolojik Araştırmada Katılımcı Bir Nitel Yöntem Denemesi: Ruh ve Beden

Exploring a Participatory Qualitative Approach in Sociological Research: Body and Soul

id Ceyhun İlsever

İstanbul Okan Üniversitesi Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul

Giriş

Günümüzde kent, mekân ve toplumsal ilişkiler üzerine yürütülen araştırmalarda, bilgi üretiminin sadece gözlem ve soyutlama yoluyla değil, doğrudan deneyim ve katılım üzerinden de şekillenebileceği anlayışı güç kazanmaktadır. Araştırmacıların fail olarak beden ve duygulanımlarının bilgi üretim sürecinde aktif bir rol üstlenmesi, klasik pozitivist epistemolojinin sınırlarını zorlayan yaklaşımları beraberinde getirmiştir. Bu çerçevede nitel araştırma yöntemleri yalnızca bir veri toplama tekniği değil, aynı zamanda özne ile nesne arasındaki hiyerarşiyi sorgulayan, araştırmacının da araştırmanın parçası hâline geldiği katılımcı bir düşünme biçimi olarak değerlendirilmektedir. Saha çalışmasının yalnızca “nesneleri” gözlemek değil, bizzat deneyimleyerek anlamlandırmak üzerine kurulması gerektiğine dair bu yaklaşım, özellikle kent sosyolojisi, mekânsal politika ve kültürel çalışmalarda derinlemesine analizlere zemin hazırlamaktadır.

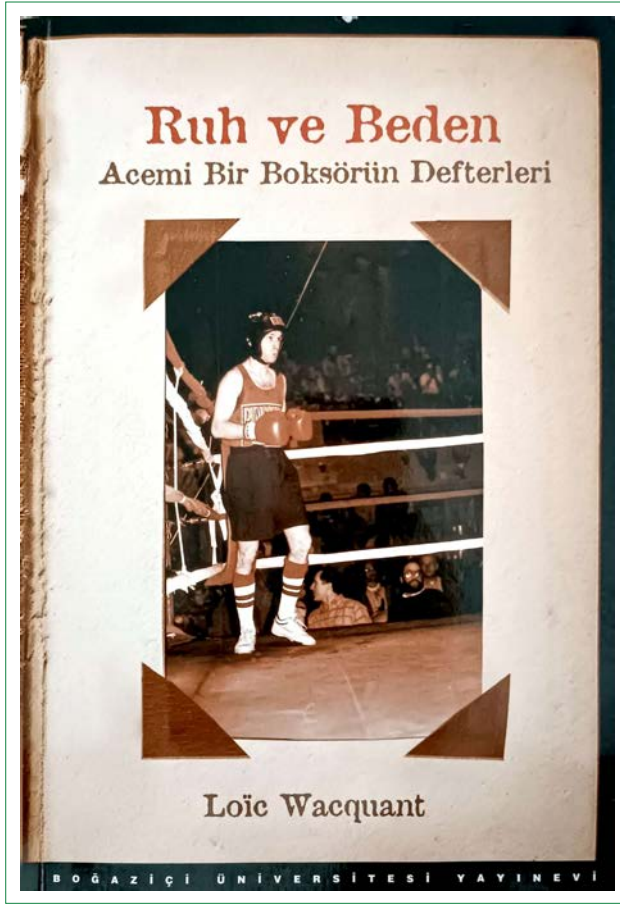
Bu yaklaşıma örnek teşkil eden çalışmalardan biri, çağımızın önemli sosyologlarından Prof. Dr. Loïc Wacquant'ın “Ruh ve Beden: Acemi Bir Boksörün Defterleri” adlı kitabıdır (Şekil 1). Eser, yazarın Chicago Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'ndeki doktora çalışması kapsamında, 1988-1992 yılları arasındaki dört yıl boyunca içinde faal olarak bulunduğu Chicago'daki bir

arka mahallenin etnografik incelemesidir. 2006 yılında basılan kitap, Türkiye'de Galatasaray Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Öğretim Görevlisi Nazlı Ökten'in çevirisi ile Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi tarafından 2012 yılında piyasaya sürmüştür. Wacquant, bu çalışmada yalnızca bir akademisyen değil, aynı zamanda sahaya fail olarak katılan bir gözlemci olarak konumlanmaktadır. Bu yaklaşımı, onun genel akademik kimliğiyle de örtüşmektedir. Wacquant, Kaliforniya Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde öğretim üyesidir. Ünlü sosyolog Pierre Bourdieu'nun öğrencisi ve yakın çalışma arkadaşısıdır. Sosyoloji, antropoloji, kriminoloji, sosyal teori, feminist çalışmalar, sosyal politika, felsefe, psikoloji, beden eğitimi, edebiyat, mimarlık, kentsel ve kültürel çalışmalar üzerine araştırmalar yapmaktadır. Yayımlanmış sekiz, Türkçe'ye çevrilmiş “Düşünümsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar”, “Kent Paryaları: İleri Marjinalliğin Karşılaştırmalı Sosyolojisi” ve “Ruh ve Beden: Acemi Bir Boksörün Defterleri” isimli üç kitabı bulunmaktadır.

Eserin önemi ve akademik dünyada güncelliğini koruyor oluşunun sebebi, bilinen en derinlikli nitel çalışmalardan birisi olmasıdır. Wacquant'ın araştırmasında sahaya dayalı bilgi esas alınmakta ve bu bilgiye ulaşmanın radikal yolları gösterilmektedir. Kitap, günümüzde tartışılmaya devam eden bilimsel çalışmada etik meselesi, araştırmacı ile araştırılan

Geliş tarihi: 20.06.2025 Kabul tarihi: 21.06.2025
Online yayımlanma tarihi: 11.07.2025
İletişim: Ceyhun İlsever
e-posta: ceyhunilsever@gmail.com

 TMMOB
Şehir Plancıları Odası

Şekil 1. "Ruh ve Beden: Acemi Bir Boksörün Defterleri" isimli kitabın kapağı (Wacquant, 2012).

nesne arasındaki ilişkinin biçimi, pratik ile teori, diğer bir ifadeyle beden ve ruh arasındaki kurulum ilişkisi ve bunların kent mekânı içindeki üretilme biçimlerine ilişkin yerleşik fi-kirlere bir itiraz ve alternatif yol iddiasındadır.

Sosyolojik Araştırmalarda Yöntem Seçimi Üzerine

Eserin incelemesine geçmeden önce, bilimsel çalışmalarda metodoloji sorunu üzerine kısa bir hatırlatma yapmakta fayda vardır. Günümüz bilimsel çalışmalarında yöntem sorunu, araştırmanın amacı, sorusu ve hipotezi kadar önemli görülmektedir. Ünlü akademik veri portalı olan Research.com'un kurucu ortağı Imed Bouchrika "çalışmanızın geçerliliğini belirlemek, yöntem bölümünüze dayanır" derken bunu vurgulamaktadır (Bouchrika, 2025). Özellikle beşerî bilimler söz konusu olduğunda yöntem seçimi birçok tartışmayı beraberinde getirir. Pozitivist rüzgârların, yapısalcı veya hümanist akımların kendi ilkelerine uygun yöntem bilimi tercihleri olmuştur. Günümüz araştırmalarında metodolojik tercihler genel olarak nicel ve nitel modelleri esas almaktadır. Nicel yöntem; gerçeklik ve bilginin nesnel ve tek olduğunu kabul etmektedir. Sistem kurma iddiasındadır. Kişiselleştirileme-

yen, genelleştirilebilir önermeler içermekte, pozitif bilimler kapsamında büyük oranda kullanılmakla birlikte beşerî çalışmalarda da özellikle sayısallaştırılmış verilere ulaşmak için değerlendirilmektedir. Nitel yöntemin çıkışı ise daha geç bir tarihe uzanmaktadır. 18. yüzyılda Alexander Von Humboldt'un beşerî coğrafya çalışmalarını başlatması ve zaman içinde bu çalışmaların derinleşmesi ile birlikte nitel yöntem gelişmiş, birey ve topluluklar üzerindeki araştırmalarda tercih edilmeye başlanmıştır (Tümertekin ve Özgüç, 2014). David Harvey'e göre içinde bulunduğumuz kozmos, zaman ve mekân boyutlarından oluşur. Dolayısıyla beşerî bilimlerin iki çatısı tarih ve coğrafyadır. Tarih zamanı, coğrafya ise mekânı inceleyer (Harvey, 2012). Bu iki boyutun kesişiminde yer alan insan-mekân ilişkisi, soyut teorilerle sınırlı kalmayan, deneyimlenebilir gerçeklikler barındırır. Böylelikle beşerî coğrafya ve kent sosyolojisi disiplinlerinde ortaya çıkan nitel yöntemler, mekânsal bağlam içinde gelişen toplumsal ilişkileri, bireylerin deneyim ve anlam dünyaları üzerinden ele alınabilmesini sağlar. Bilginin öznelliğini ve göreceliğini, önyargıdan uzaklaşarak yerindeliği esas alan, genelde mikro ölçekteki hakikati keşfetme iddiasındaki nitel metodoloji ile araştırmacılar, gerçekliğe daha fazla yaklaşma niyetinde olmakla birlikte, bir bakıma homojenize edici toplumsal yönetim biçimlerine karşı politik bir itirazı da çalışmalarına dahil etmektedirler. Nitel ve nicel yöntemin sistemli bir karşılaştırılması için Castellan'ın "Quantitative and Qualitative Research: A View for Clarity" adlı kitabı incelenebilir (Castellan, 2010). 1990'lı yıllardan itibaren yazılı literatürde yer bulmaya başlayan karma araştırma yönteminde ise nicel ve nitel teknikler bir arada kullanılmaktadır. Uygulama sıklığı giderek artan bu yaklaşım, teorik temelleri nicel ve nitel yöntemler kadar belirgin şekilde yapılandırılmadığı için, henüz bağımsız ve üçüncü bir ana akım araştırma yaklaşımı olarak kabul edilmemektedir.

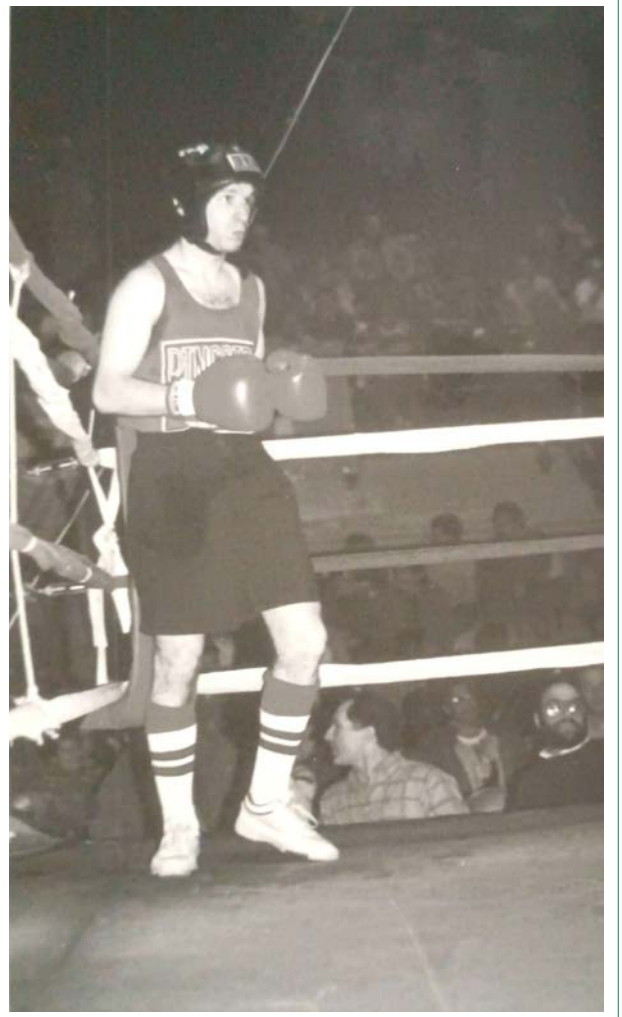
"Ruh ve Beden: Acemi Bir Boksörün Defterleri", Chicago'daki Woodlawn Mahallesi üzerine yapılan sosyolojik bir incelemenin kitaplaştırılmış hâlidir. Wacquant'ın etnografik gözleme dayalı katılımcı saha çalışması, nitel metodolojinin yoğunlaştırılmış bir örneğidir. İncelenen mahalle, bir yandan suçun, ırkçılığın ve ayrımcılığın, yoksulluk ve çaresizliklerin; diğer yandan dostluk ve umudun bir arada olduğu bir yerdir. Çalışmanın amacı Wacquant'ın da üye olup amatör bir boksör olarak yer aldığı Woodlawn Boys Kulübü ve oradaki ilişkilerden başlayarak, mahalleye ve gettolaşmaya dair sosyal, iktisadi, kültürel ve mimari bir çerçeve oluşturmaktır. Yazarın fail olarak içinde bulunduğu yerel yaşantının sınırları ile yetinmeyen teorik çıkarımlar, eserin kapsamını Amerika'daki bir getto mahallesinin etnografik incelemesinin ötesine taşıyarak, eseri metodoloji tartışmasına da bilinçli şekilde sokar. Bu yönüyle çalışma, Chicago'nun yoksul mahallelerinde ne olduğu ile ilgilenmeyen herhangi bir okuru, "sosyolojik bir fenomeni nasıl kavrarım?" sorusuna cevap vererek tatmin edebilir.

Loïc Wacquant'ın (mahalledeki ismiyle Louie) önyargısız yaklaşımı ve fail olma hâli yalnızca bilimsel çalışmanın etik olarak nasıl yürütüleceği ile ilgili bir mesele değildir. Aynı zamanda araştırma nesnesi tarafından kabul edilmesini sağlayan pragmatik bir tutumdur. Boks kulübündeki arkadaşlarının Louie'yi diğer beyaz tenlilerden ayırarak ona siyahmış gibi davranmaları ve Wacquant'ın alanın gereklerine tamamen teslim olduğu için kendisine saygı duyulduğunu belirtmesi bunun itirafıdır (Wacquant, 2012).

Kitapta araştırma konusunun seçilme şekli bir yanıyla ilginç, öte yandan öğreticidir. Chicago Üniversitesi'ni kazanması üzerine Fransa'dan Amerika'ya giden Wacquant, üniversitenin kendisine tahsis ettiği Woodlawn Mahallesi'nin sınırlarındaki bir öğrenci evinde ikamet eder. Bourdieu'nün salıklarının etkisi altındadır. Yazar kendi kendine şöyle demektedir: "Eğer Pierre Bourdieu'nün iddia ettiği gibi, 'bedenle öğrendiğimiz' ve 'toplumsal düzenin, kendisini bedenlere, neredeyse dramatik olan bu karşılaşmayla kazıdığı ama duygulanıma her zaman büyük bir rol verdiği' doğruysa, o hâlde sosyoloğun kendisini *in situ* (doğal hâliyle - çev. notu) eylemin ateşine atması şarttır" (Wacquant, 2012, s. 10). Ayrıca yine kendi ifadeleriyle "o sıralar incelemekte olduğu fakat hiçbir pratik idrakine sahip olmadığı siyah Amerikan gettosunun gündelik gerçekliğine yakından temas edebileceği, dinleyebileceği ve bakabileceği bir gözlem noktası" aramaktadır (Wacquant, 2012, s. 11). Bir gün yolu Woodlawn boks salonuna düşer. Kısa süre içinde araştırmasını belirlemiştir. Konunun seçilme şekli barındırdığı tesadüfler nedeniyle ilginçtir. Fakat asıl önemlisi, araştırmanın nesnellliğini tehlikeye sokmasına rağmen Wacquant'ın kendisini araştırma nesnesinin içine atmasıdır. Mahallede yaşamakla kalmaz, araştırdığı kişi ve ilişkilerin bir parçası olur. Boks salonuna yazılır. Dövüslere katılır (Şekil 2). Arkadaşlıklar kurar, gece gündüz süren arkadaşlıklar... Bourdieu'nün ifade ettiği gibi doğal hâliyle kendisini eylemin ateşine atar.

Nitel yöntem araştırmacı ile konusu arasındaki mesafeyi kısaltır. Bilhassa Loïc Wacquant'daki şekliyle, bu uzaklık belki de en aza inmektedir. Bu yönüyle metot gerçeğe yaklaşma iddiasında olmakla birlikte, araştırmacının yalnızca aklını ve bedenini değil, duygularını da işin içine katması nedeniyle teorik çözümlemeleri sübjektif bir zemine oturabilir. Yazar, çılgınca bulsa da her şeyi bırakıp Chicago'da kalmak istediğini söylemekte, tez danışmanı Pierre Bourdieu'nün araştırma nesnesi tarafından baştan çıkarıldığı uyarısına karşılık baştan çıkmanın ötesine geçtiğini itiraf etmektedir (Wacquant, 2012).

Bir yandan araştırma nesnesi tarafından baştan çıkarılmakta iken, diğer yandan nesnel kalmak gerekliliğinin vurgulanması yazarın ikircikli ruh hâlini yansıtmaktadır. Eserin girişinde tercih edilen alıntı yazarın niyet ve yöntemini özetlemenin yanı sıra nesnel kalma çabasını da göstermektedir:

Şekil 2. Wacquant ringin köşesinde dövüşün başlamasını beklerken (Wacquant, 2012, s.242).

"...‘İnanma’. Bir şeyi gördün diye onu anladığını sanma sakın; hiçbir ahlaki yargı aktarmaya kalkma. Şaşırma. Sinirlenme. Yerli toplumda yaşamaya çalış. Tanıklıkları dikkatli seç... Nesnellik, sergilemede olduğu kadar gözlemede de gereklidir. Ne biliyorsan onu söyle, sadece bildiklerini söyle, bildiklerinin dışında hiçbir şey söyleme." (Marcel Mauss'dan aktaran Wacquant, 2012, s. 17)

Duyguların dizginlenmesi ve yansıtılmaması sorunu Wacquant için yalnızca bilimsel çalışmada değil, katılımcı gözlemci olarak dahil olduğu boks maçlarında da önemlidir. Wacquant gerçek dövüşlerden önce yapılan hazırlık maçlarının bir amacının da kişinin kendi duygularını dizginlemeyi öğrenmesi olduğunu söyler. Boksun otokontrol kaybı yaşatan bir spor olduğunu, bu kaybı yaşayan kişinin hatalar yapacağını belirtir. Duygunun dizginlenmesi kadar gizlenmesi de gereklidir. Alınan darbelerin acıtmadığının gizlenmesi gerekir ki, böylece rakibin eline bir rehber verilmez (Wacquant, 2012).

Ayrıca yazar, mahalle halkıyla yıllarca süren birlikteliğe, edinilen dostluklara, idman maçından gerçek dövüşe kadarki bütün pratiklerin faili olarak ruhunun ve bedeninin iliklerine kadar araştırma nesnesini taklit etmesine rağmen araştırmacı ile nesnesi arasındaki mesafenin tam olarak kapanamayacağını itiraf etmektedir. Sonuçta Wacquant seçkin bir üniversiteden Woodlawn'a gelmiş bir ziyaretçidir. Sohbetleri sırasında boksör arkadaşı Curtis'in söyledikleri anlamlıdır:

“Tanrı bana çok para kazandıracak büyük dövüşü kazanmama, dünya şampiyonu unvanını ve çuvala mangırı kazanmama yardım edecektir. Büyük adam olucam, filan.’ Gülüyor ve karnıma şakadan yumruklar atıyor. Onunla birlikte gülüyorum ama sahne patetik, elinde faraş ve süpürge tutarak çekici olduğu kadar olanak dışı bir tablo çiziyor ve o zamana kadar var olmayan ‘kariyer’lerden hoşnut; bense elit üniversitelerin genç bir mezunu, akademik rutinin ve ayrıcalıkların sıkıntısından ve dehşetinden kaçmak için bu boks salonuna geliyorum.” (Wacquant, 2012, s. 146)

Çalışmanın kaynakları kısmen literatür çalışmasına dayanmakla birlikte, esas olarak günlük tutmak, mülakat yapmak, fotoğraf çekmek ve ses kaydı almak şeklindedir. Kitabın “Önsöz”, “Girizgâh ve Sokak” ve “Ring” bölümlerinde bol miktarda teorik çözümleme bulunur. Özellikle bu bölümlerde toplum bilimi üzerine yazılmış birçok esere referans verildiği görülmektedir. Kaynaklardaki çeşitliliğin yanı sıra, etnografik çalışmaya uygun şekilde bol miktarda yüz yüze görüşme notu, günlük ve ses kaydı örneği eserin her noktasında karşımıza çıkar. Wacquant ilk boks maçından sonra günlük tutmaya başladığını, 3,5 yıl süren günlüklerin toplamda 2.300 sayfalık bir nota dönüştüğünü söyler. Fotoğrafların kitabın ilgili sayfalarına eklenmesiyle ise araştırma nesnesi olan mahalle, okura hissettirilmeye ve okur canlı tutulmaya çalışılır.

Lois Wacquant'ın gözüyle Chicago'nun Woodlawn Mahallesi'nde yürütülen bu araştırmanın zorlukları aynı zamanda nitel ve etnografik her çalışmada karşılaşılabilecek engeller adına uyarı niteliğindedir. Wacquant birinci zorluğun fiziksel yetersizliği aşmak olduğunu belirtir. Sonuçta onun niyeti, bu mahallede barınabilmek, mahalleli gibi yaşayabilmek, bunun için de ağır bir spor olan boksu amatör düzeyde de olsa yapabilmektedir. Niyet ile beden arasında başlangıçta büyük bir uçurum vardır. Bu durumda ilerleme kaydedebilmek gündüzleri saatlerce ağır antrenman yapmak, akşamları ise (sohbetten vakit bulabildiği kadarıyla) günlük tutmak, düşünmek ve yazmak şeklindeki uğraştırıcı yaşamı yıllarca sürdürebilmekle mümkün olmuştur. İkinci problem, her saha çalışmasında karşılaşılabilecek muhtemel olan fikri önyargılar ile araştırma nesnesinin gerçekliği arasındaki çelişkinin çözülmesidir. Wacquant, Amerikan sosyolojisinin gettroyu eksik, ancak ihtiyaç duyduğunda ve genellikle yoklukla nitelen-

diğini belirterek, bu yaklaşımda mahalle kavramının oryantalist ele alınış şeklini sorgulamaktadır. Ona göre getto, “etnik onuru elinden alınmış bir grubun toplumsal dışlanmasının ve iktisadi sömürsünün bir aracı, Amerikan kent paryalarının zorla tıkıldığı bir çeşit etnik-ırksal hapisane”dir (Wacquant, 2012, s. 14). Son olarak, Wacquant derin ve yoğun bir pratiğe girecektir. Bütün vücuduyla yaşayacağı bu deneyimleri sosyoloji diline, hem de akademik kurallara uygun şekilde aktarmanın sıkıntısını yaşayacaktır.

Kitabın İçeriği

Türkçe çevirisi toplam 275 sayfadan oluşan ve resimlerle desteklenen kitap, Loïc Wacquant için birbirini tamamlayan üç niteliğin toplamıdır. Boksörlerin iç duygulanımlarını, yaşamış deneyimlerini ve algılarını okura sosyoloji biliminin diliyle anlatan, aynı zamanda çalışmanın metodolojisi hakkında net veriler sunan birinci kısım “Önsöz” ve “Girizgâh” başlıkları altındaki metinlerdir. “Sokak ve Ring” bölümü etnografik gözlemleri içermekle beraber kuramsal çözümlemeler de taşımaktadır. “Stüdyo 104'te Dövüş Gecesi ve ‘İşlek’ Louie Altın Eldivenler'de” başlıklı bölümler eseri roman hâline sokan, günlüklere dayalı anlatımlardır. Etnografik gözlemlerin, kuramsal tartışmaların ve senaryolaştırılmış anlatının toplamından oluşan eser, Wacquant'a göre “sosyolojik bir novella” niteliğindedir (Wacquant, 2012).

“Sokak ve Ring” bölümü, katılımcı etnografik çalışmayı işaret eden bir vurgu ile başlamaktadır: “Amerikan toplumunda boksun ...kökleri ve anlamı ...antrenman salonu içinde ve etrafında örülen simgesel ve toplumsal ilişkilerin dokusu yoklanmadan aydınlatılamaz” (Wacquant, 2012, s. 28). Sonraki sayfalar boks salonunu anlamının ancak içindeki pratiğin parçası olmakla mümkün olacağını söyleyerek devam eder. Bu girizgâhın nedeni yaklaşık 140 sayfalık bölüm boyunca sırasıyla Woodlawn Mahallesi'nin, Woodlawn Boys Kulübü'nün, salondaki boksörlerin, boks pratiğinin, antrenman ve hazırlık maçlarının detaylı bir incelemesinin yapılmasıdır. Woodlawn beyazların kaçtığı, meydanın bir anlamda siyahi ırka kaldığı (%96 oranıyla) bir mahalledir. Bölgenin hâkim kurumları kilise ve içki satan dükkânlardır. Harap olmuş binalar, yankesicilik, soygun, dayak, cinayet mahallenin özellikleri arasındadır. Verilen bu bilgiler boks salonunun gizli mantığını ve boksörleri anlamının yoludur. Woodlawn Boys Kulübü yalnızca bir spor tesisi değildir. Boksörler için suç ve şiddet ile dolu beklene akıbetlerine alternatif yaratmak üzere başvurdukları simgesel bir mekândır. Önemli boksörlerin, “sokakta başımı belaya sokacağıma buraya geliyorum”, eğer boksa başlamasaydım banka soyguncusu olurum”, “boks beni bir delikten çıkardı ve işe yarar insan yaptı” gibi söylemleri bu gerçeği vurgular (Wacquant, 2012, s. 42). Yine bu kısımda sosyolojik bir perspektif ile kulübün mimari detayları üzerinde durulur.

Wacquant, boksörlerin genellikle proletaryanın işsiz güçsüz, emekten yoksun lümpen kesiminden değil, toplumsal ve iktisadi arenada emekleriyle mücadele eden işçiler olduğunu belirtir. Boks kulüplerine katılım için ücret gerekmediği halde sosyolojik gerçeğin bu şekilde tezahür etmesi, yazara göre en alttakinin dışlanmışlığının burada bile sürmesi ile, ayrıca boks sporunun belli bir fiziksel yatkınlık ve ahlaki seviyeye ihtiyaç duymasıyla açıklanabilir. Kulübe yazılan boksör adaylarının farklı niyetleri olabilir. Müsabakalara katılıp para kazanmak, kızları etkilemek için vücut geliştirmek, yeni bir sosyal çevreye kavuşmak, en başta da suçtan kaçmak bu sebepler arasındadır. Ayrıca, kulüplere kadınların gelmesi istenmez. Onlar ancak önemli müsabakalarda sessizce kenarda durabilirler. Sadece boks eyleminin kendisinin değil, barındırdığı kültürün de erkek egemen olduğu eser boyunca birçok mülakatta göze çarpmaktadır (Wacquant, 2012).

Boks eylemi ruh (soyut düşünce) ve beden diyalektiği bağlamında eserin son kısmında tartışılmaktadır. Spordaki teori-pratik ilişkisi üzerine bilinçaltını da hesaba katan analizler için önceki tüm verilerin dahil edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, yazarın bu bölümü sona bırakması kasti bir tercih olarak değerlendirilebilir. Boksun teorileştirilmesi alışılmışın dışında bilinçaltı düzeyinde gerçekleşir. Boksta her anın acı bir pratiği vardır. Müsabaka esnasında bu biçimde bir pratiği yaşamak, fakat aynı esnada düşünmek hem kaçınılmaz hem de zordur. Durkheim'in söylediği gibi teorizasyon saf bir pratik olamaz. Öte yandan boksta eylem ve eylemin değerlendirilmesi birbirine girerek erirler. Bu noktada, pratiğe ilişkin bir teoriden söz edebiliriz. Bu nedenle de izleyiciler için boks genellikle iki kişinin düşünmeden birbirine vurduğu bir ritüel olarak görülür. Fakat aslında boksta başarı bilinçaltı düzeyde gelişmiş bir teorik çerçeve ile mümkündür. Boksörün ihtiyaç duyduğu bu teorik derinlik maç dışındaki antrenman zamanlarının önemli bir kısmının kuramsal terbiyeler ile gerçekleşmesi sayesinde oluşur. Dolayısıyla izleyicinin gördüğü haliyle teoriden yoksun bir pratik yerine, göremediği biçimde bilinçaltı düzeyinde kurumsallaşmış fikirler bütünü ve onların eylem anında pratiğin içinde erimesi söz konusudur. Pierre Bourdieu, spor ve dansın, teori ve pratik, aynı zamanda dil ve beden arasındaki ilişkiler sorununun en üst düzeyde ortaya çıktığı yerler olduğunu belirterek bu tartışmanın yakınında konumlanmaktadır (Bourdieu'dan aktaran Wacquant, 2012).

Bu noktada Baruch Spinoza'nın ruh-beden monizmine (bircilik) varırız. Zaten Loïc Wacquant da kitabın girişini Spinoza'nın "insana dair hiçbir şey bana yabancı değildir" sözüyle açar (Wacquant, 2012, s. 9). İnsanı evrenden öğrenen, ondan pay alan, öte yandan tüm bedenle ve kalbiyle ona katkıda bulunan etken bir varlık olarak tanımlarken; Spinoza'nın ruh-beden monizmini bilimsel araştırma bağlamında ete kemiğe büründürmektedir. 17. yüzyıl düşünürü Spinoza'ya göre beden, düşüncenin pasif bir aracı değil, bilincin oluşumunda

aktif bir faildir. Bedenin dış dünyayla sürekli etkileşim hâlinde oluşu, zihinsel faaliyetlerin de bu etkileşimlerden beslendiğini gösterir. Boksörün bedeni, yaşadığı her fiziksel karşılaşmada bir bilinç hâli yaratır; bu bilinç, karşılaşmalardan doğan duygulanışların –neşe ya da kederin– bir toplamıdır. Spinoza'nın deyimiyle, bedenin dış cisimlerle alışverişi ne denli çoksa, zihnin de algı kapasitesi o kadar gelişir (Spinoza, 2011). Bu bağlamda Wacquant'ın ringteki deneyimi yalnızca bedensel bir katılım değil, aynı zamanda bilinç alanının genişletildiği bir duygulanış dizgesidir. Bunlar, metodoloji sorunundan kopuk felsefi tartışmalar değildir, fail olarak bedensel pratiğin bilimsel araştırmadaki yerini düşündürmektedir. Wacquant Spinoza'dan destek alarak ringte bedenini araştırma aracına dönüştürmesiyle, araştırmacının sadece dışarıdan gözlemleyen değil, deneyime katılan bir fail olmasını salık vermektedir. Bu nedenle Wacquant örneğinde katılımcı nitel yöntem yalnızca metodolojik bir tercih değil, aynı zamanda bedenin bilgi üretme kapasitesini hayata geçiren felsefi bir duruştur.

Kitabın son iki bölümü önceki değerlendirmelerin dar ölçekli bir sınanması olarak görülebilecek edebi bir içeriğe sahiptir. "Stüdyo 104'te Dövüş Gecesi" başlıklı kısım Woodlawn boksörlerinden Curtis'in katıldığı bir dövüş gününün sabahdan akşama kadarki bütün ayrıntılarına değinir. Buluşma, son antrenman ve konuşmalar, maç esnasındaki izlenimler ve ardından düzenlenen eğlenceler detaylarıyla anlatılarak etnografik çalışma mikro düzeye indirilmekte, yorumdan kaçınılarak okur serbestleştirilmekte, bir anlamda değerlendirme hakkı okura verilmektedir. "İşlek" Louie Altın Eldivenler" başlıklı son bölüm, Wacquant'ın ringe çıkma tecrübesini yazım tarzı itibarıyla bir önceki bölümü tekrar ederek anlatır.

Sonuç

Siz uçuruma baktıkça uçurum da size bakar. Bu durum bir yandan araştırmacıyı araştırmasının öznel bir parçası hâline getirmekte ve onu bilimsel üretimin alışlageldik olan nesnel, mesafeli ve duygusuz hâlden uzaklaştırma riski taşımaktadır. Öte yandan araştırma nesnesine yaklaşmak, istatistiklerde, devlet raporlarında, genel kanılarda rastlanamayan gizli gerçeği keşfetmenin yoludur. Sosyal araştırmalarda zihinlerde var olan *apriorik* (önsel) bilgiler ile yetinmek yerine, sahanın kendi gerçekliğini keşfederek somut pratiğin teorisini kurmak bugün bilimsel çalışmalarda giderek yayımlanan bir yöntemdir.

Loïc Wacquant'ın "Ruh ve Beden: Acemi Bir Boksörün Defterleri" adlı çalışması bu ikinci yolun derinlikli örneklerinden birisi gibi gözükmektedir. Kitap bir gettonun sosyolojik incelemesinin ötesine geçerek, kent sosyolojisi çalışmalarında araştırmacının (fail) yetki alanını genişletmekte, failin bedensel deneyimlerinin kuramsal çıkarımlar için sunduğu işlevselliği vurgulamaktadır. Bu yönüyle eser, kent sosyolojisinin yanı sıra, politika, pazarlama gibi sahayı tanımayı amaçlayan bütün çalışma alanları için öğretici niteliktedir.

Conflict of interest: The authors declare that there are no financial or personal conflicts of interest related to this study.

Funding and support: No financial support was received for the conduct or publication of this research.

Use of artificial intelligence (AI): No AI-based writing or editing tools were used at any stage of this study.

Peer-review: The manuscript has been revised in accordance with the editors' comments.

Çıkar çatışması: Yazarların bu çalışmayla bağlantılı finansal ya da kişisel herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansman ve destek: Bu araştırmanın yürütülmesi ve yayımlanması sürecinde herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Yapay zekâ kullanımı: Bu çalışmanın herhangi bir aşamasında yapay zekâ tabanlı yazım ya da düzenleme araçları kullanılmamıştır.

Hakem değerlendirmesi: Yazı, editör görüşleri doğrultusunda gözden geçirilmiştir.

Kaynaklar

- Bouchrika, I. (2025, 19 Haziran). How to write research methodology for 2025: Overview, tips, and techniques. *Research.com*. <https://research.com/research/how-to-write-research-methodology>
- Castellan, M. C. (2010). Quantitative and qualitative research: A view for clarity. *International Journal of Education*, 2(2): E1. <https://doi.org/10.5296/ije.v2i2.446>
- Harvey, D. (2022). Bölüm 11: Kartografik belirlemeler: Küreselleşme döneminde coğrafi bilgiler. D. Harvey (Ed.), *Sermayenin mekanları: Eleştirel bir coğrafyaya doğru* içinde (ss. 252-283). Sel Yayınevi.
- Spinoza, B. (2011). *Etika*. Dost Kitabevi.
- Tümerterkin, E. ve Özgüç, N. (2014). *Coğrafya: Geçmiş – kavramlar – coğrafyacılar*. Çantay Kitabevi.
- Wacquant, L. (2012). *Ruh ve beden: Acemi bir boksörün defterleri* (N. Ökten, Çev.). Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.